
Κοινωνική Κλινική Ψυχολογία των Εξαρτήσεων

---

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το Κέντρο Επιμόρφωσης και Δια Βίου Μάθησης (Κ.Ε.ΔΙ.ΒΙ.Μ.) του **Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών (Ε.Κ.Π.Α.)** σας καλωσορίζει στο Πρόγραμμα Συμπληρωματικής εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης και συγκεκριμένα στο πρόγραμμα επαγγελματικής επιμόρφωσης και κατάρτισης με τίτλο «**Κοινωνική Κλινική Ψυχολογία των Εξαρτήσεων**».

Η ανάγκη συνεχούς επιμόρφωσης και πιστοποίησης επαγγελματικών δεξιοτήτων οδήγησε το **Πρόγραμμα Συμπληρωματικής εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης (E-Learning)** του Ε.Κ.Π.Α. στο σχεδιασμό των πρωτοποριακών αυτών Προγραμμάτων Επαγγελματικής Επιμόρφωσης και Κατάρτισης, με γνώμονα τη **διασύνδεση της θεωρητικής με την πρακτική γνώση**, αναπτύσσοντας κυρίως, την εφαρμοσμένη διάσταση των επιστημών στα αντίστοιχα επαγγελματικά πεδία.

Στη συνέχεια, σας παρουσιάζουμε αναλυτικά το πρόγραμμα σπουδών για το πρόγραμμα επαγγελματικής επιμόρφωσης και κατάρτισης: «**Κοινωνική Κλινική Ψυχολογία των Εξαρτήσεων**», τις προϋποθέσεις συμμετοχής σας σε αυτό, καθώς και όλες τις λεπτομέρειες που πιστεύουμε ότι είναι χρήσιμες, για να έχετε μια ολοκληρωμένη εικόνα του προγράμματος.

2. ΣΚΟΠΟΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Το παρόν πρόγραμμα του Κέντρου Επιμόρφωσης και Δια Βίου Μάθησης (Κ.Ε.ΔΙ.ΒΙ.Μ.) του **Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών (Ε.Κ.Π.Α.)** εκπονήθηκε στα πλαίσια της νέας σειράς Επιμορφωτικών Προγραμμάτων σε Ειδικότητες και Επαγγέλματα του Μέλλοντος. Η αναγκαιότητα ενός τέτοιου προγράμματος προέκυψε τόσο από τις μεταβαλλόμενες κοινωνικές συνθήκες που ενέτειναν τις εξαρτητικές συμπεριφορές, όσο και από την απουσία ενός ολοκληρωμένου εκπαιδευτικού προγράμματος που να καλύπτει τις ανάγκες των επαγγελματιών υγείας που απασχολούνται στον χώρο των εξαρτήσεων.

Το Εκπαιδευτικό Πρόγραμμα «Κοινωνική Κλινική Ψυχολογία των Εξαρτήσεων» σχεδιάστηκε και αναπτύχθηκε με απώτερο σκοπό την απόκτηση γενικών και ειδικών γνώσεων για το συγκεκριμένο θέμα, καθώς και αντίστοιχων πρακτικών δεξιοτήτων. Επιπλέον, αποβλέπει στην εξοικείωση των εκπαιδευόμενων με τις διάφορες θεραπευτικές παρεμβάσεις αντιμετώπισης, τόσο για τους ίδιους τους εξαρτημένους, όσο και για τις οικογένειες τους.

Πιο συγκεκριμένα στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα, θα εξεταστούν οι βιολογικές, ψυχολογικές και κοινωνικές διαστάσεις της εξάρτησης, ενώ οι εκπαιδευόμενοι θα εξοικειωθούν στην αξιολόγηση, τη διάγνωση και το θεραπευτικό σχεδιασμό σχετικών περιπτώσεων, αναπτύσσοντας τις κατάλληλες θεραπευτικές δεξιότητες για την αντιμετώπιση των

εξαρτημένων. Επίσης, θα γίνει αναφορά στις νέες μορφές εξαρτητικών συμπεριφορών, όπως είναι ο εθισμός από το διαδίκτυο, ενώ θα παρουσιαστούν και θέματα σχετικά με τους προστατευτικούς και τους επιβαρυντικούς παράγοντες που σχετίζονται με την εμφάνιση εξαρτητικών συμπεριφορών, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στην επίδραση της οικογένειας. Τέλος, βασική θεματική του προγράμματος αποτελεί η κλινική θεραπευτική αντιμετώπιση των εξαρτήσεων, παρουσιάζοντας αρχικά τις ψυχοθεραπευτικές προσεγγίσεις που εφαρμόζονται παγκοσμίως και στη συνέχεια εστιάζοντας στην διαχείριση ειδικών θεμάτων στη θεραπεία της εξαρτητικής συμπεριφοράς.

Το παρόν πρόγραμμα συμπληρωματικής εκπαίδευσης απευθύνεται σε επιστήμονες και επαγγελματίες του χώρου της ψυχικής υγείας (ψυχολόγοι, ψυχίατροι, σύμβουλοι, κοινωνιολόγοι, κοινωνικοί λειτουργοί, ψυχιατρικοί νοσηλευτές), σε επαγγελματίες που ασχολούνται ειδικά με το πρόβλημα της χρήσης εξαρτησιογόνων ουσιών σε διάφορα πλαίσια (ιατροί, εκπαιδευτικοί, νομικοί, κ.α.). Επίσης, μπορεί να φανεί χρήσιμο σε κάθε ενδιαφερόμενο που προβληματίζεται και αναζητά επιστημονικές πληροφορίες που θα τον βοηθήσουν να κατανοήσει το ζήτημα των εξαρτήσεων.

3. ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΥΠΟΨΗΦΙΩΝ ΠΟΥ ΓΙΝΟΝΤΑΙ ΔΕΚΤΟΙ ΣΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ - ΤΡΟΠΟΣ ΕΝΤΑΞΗΣ

Αίτηση συμμετοχής μπορούν να υποβάλλουν:

- ▶ απόφοιτοι Πανεπιστημίου/ΤΕΙ της ημεδαπής και της αλλοδαπής
- ▶ απόφοιτοι δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης με συναφή στο αντικείμενο εργασιακή εμπειρία

Η αίτηση συμμετοχής υποβάλλεται ηλεκτρονικά, μέσω της ιστοσελίδας:

<https://elearningekpa.gr/>

4. ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ

Τα προαπαιτούμενα για την παρακολούθηση του Προγράμματος από τους εκπαιδευόμενους είναι:

- ▶ Πρόσβαση στο Διαδίκτυο
- ▶ Κατοχή προσωπικού e-mail
- ▶ Βασικές γνώσεις χειρισμού ηλεκτρονικών υπολογιστών

5. ΤΡΟΠΟΣ ΔΙΕΞΑΓΩΓΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Η διδασκαλία στα προγράμματα εξ αποστάσεως επαγγελματικής επιμόρφωσης και κατάρτισης του Κέντρου Επιμόρφωσης και Δια Βίου Μάθησης του ΕΚΠΑ διεξάγεται μέσω του διαδικτύου, προσφέροντας στον εκπαιδευόμενο «*αυτονομία*», δηλαδή δυνατότητα μελέτης ανεξαρτήτως περιοριστικών παραγόντων, όπως η υποχρέωση της φυσικής του παρουσίας σε συγκεκριμένο χώρο και χρόνο.

Το εκπαιδευτικό υλικό του προγράμματος διατίθεται σταδιακά, ανά διδακτική ενότητα, μέσω ειδικά διαμορφωμένων ηλεκτρονικών τάξεων. Κατά την εξέλιξη κάθε θεματικής ενότητας αναρτώνται σε σχετικό link οι απαραίτητες για την ομαλή διεξαγωγή της εκπαιδευτικής διαδικασίας ανακοινώσεις.

Ο εκπαιδευόμενος, αφού ολοκληρώσει τη μελέτη της εκάστοτε διδακτικής ενότητας, καλείται να υποβάλει ηλεκτρονικά, το αντίστοιχο τεστ αξιολόγησης. Τα τεστ μπορεί να περιλαμβάνουν ερωτήσεις αντιστοίχισης ορθών απαντήσεων, πολλαπλής επιλογής, αληθούς/ψευδούς δήλωσης, ή upload, όπου ο εκπαιδευόμενος θα πρέπει να διατυπώσει και να επισυνάψει την απάντησή του. Η θεματική ενότητα μπορεί να συνοδεύεται από τελική εργασία, η οποία διατίθεται κατά την ολοκλήρωση της θεματικής ενότητας (εφόσον το απαιτεί η φύση της θεματικής ενότητας) και αφορά το σύνολο της διδακτέας ύλης.

Παράλληλα, παρέχεται **πλήρης εκπαιδευτική υποστήριξη** δεδομένου ότι ο εκπαιδευόμενος μπορεί να απευθύνεται ηλεκτρονικά (για το διάστημα που διαρκεί το εκάστοτε μάθημα) στον ορισμένο εκπαιδευτή του, μέσω ενσωματωμένου στην πλατφόρμα ηλεκτρονικού συστήματος επικοινωνίας, για την άμεση επίλυση αποριών σχετιζόμενων με τις θεματικές ενότητες και τις ασκήσεις αξιολόγησης ή την τελική εργασία.

6. ΤΡΟΠΟΣ ΕΞΕΤΑΣΗΣ ΚΑΙ ΒΑΘΜΟΛΟΓΗΣΗΣ

Σε κάθε διδακτική ενότητα ο εκπαιδευόμενος θα πρέπει να επιλύει και να υποβάλλει ηλεκτρονικά το αντίστοιχο τεστ, τηρώντας το χρονοδιάγραμμα που έχει δοθεί από τον εκπαιδευτή του. Η κλίμακα βαθμολογίας κυμαίνεται από 0 έως 100%. Συνολικά, η βαθμολογία κάθε θεματικής ενότητας προκύπτει κατά το 60% από τις ασκήσεις αξιολόγησης και κατά το υπόλοιπο 40% από την τελική εργασία, η οποία εκπονείται στο τέλος του συγκεκριμένου μαθήματος και εφόσον το απαιτεί η φύση αυτού.

Η χορήγηση του **Πιστοποιητικού Επιμόρφωσης** πραγματοποιείται, όταν ο εκπαιδευόμενος λάβει σε όλα τα μαθήματα βαθμό μεγαλύτερο ή ίσο του 50%. Σε περίπτωση που η συνολική

βαθμολογία ενός ή περισσότερων μαθημάτων δεν ξεπερνά το 50%, ο εκπαιδευόμενος έχει τη δυνατότητα επανεξέτασης των μαθημάτων αυτών μετά την ολοκλήρωση της εκπαιδευτικής διαδικασίας του προγράμματος. Η βαθμολογία που θα συγκεντρώσει κατά τη διαδικασία επανεξέτασής του είναι και η οριστική για τα εν λόγω μαθήματα, με την προϋπόθεση ότι ξεπερνά εκείνη που συγκέντρωσε κατά την κανονική διάρκεια της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Σε διαφορετική περίπτωση διατηρείται η αρχική βαθμολογία.

7. ΛΟΙΠΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΟΜΕΝΩΝ - ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΧΟΡΗΓΗΣΗΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΤΙΚΟΥ

Πέρα από την **επιτυχή ολοκλήρωση** του προγράμματος για τη χορήγηση του Πιστοποιητικού απαιτούνται τα εξής:

► **Συμμετοχή του εκπαιδευόμενου στη διαδικασία Δειγματοληπτικού Ελέγχου Ταυτοποίησης**

Η διαδικασία Δειγματοληπτικού Ελέγχου Ταυτοποίησης Εκπαιδευόμενου στοχεύει στη διασφάλιση της ποιότητας των παρεχομένων εκπαιδευτικών υπηρεσιών. Συγκεκριμένα, εξουσιοδοτημένο στέλεχος του Κέντρου Επιμόρφωσης και Δια Βίου Μάθησης του ΕΚΠΑ, επικοινωνεί τηλεφωνικώς με ένα τυχαίο δείγμα εκπαιδευόμενων, προκειμένου να διαπιστωθεί εάν συμμετείχαν στις εκπαιδευτικές διαδικασίες του προγράμματος, εάν αντιμετώπισαν προβλήματα σε σχέση με το εκπαιδευτικό υλικό, την επικοινωνία με τον ορισμένο εκπαιδευτή τους, καθώς και με τη γενικότερη μαθησιακή διαδικασία. Η τηλεφωνική επικοινωνία διεξάγεται με την ολοκλήρωση του εκάστοτε προγράμματος, ενώ η μέση χρονική διάρκειά της συγκεκριμένης διαδικασίας είναι περίπου 2-3 λεπτά.

Σε περίπτωση μη συμμετοχής του εκπαιδευόμενου στη διαδικασία Δειγματοληπτικού Ελέγχου Ταυτοποίησης, εφόσον κληθεί, ή μη ταυτοποίησής του κατά τη διεξαγωγή της, δεν χορηγείται το πιστοποιητικό σπουδών, ακόμα και αν έχει ολοκληρώσει επιτυχώς την εξ αποστάσεως εκπαιδευτική διαδικασία.

► **Συμμετοχή του εκπαιδευόμενου στη διαδικασία Δειγματοληπτικού Ελέγχου Εγγράφων**

Ο δειγματοληπτικός έλεγχος εγγράφων διασφαλίζει την εγκυρότητα των στοιχείων που έχει δηλώσει ο εκπαιδευόμενος στην αίτηση συμμετοχής του στο Πρόγραμμα και βάσει των οποίων έχει αξιολογηθεί και εγκριθεί η αίτηση συμμετοχής του σε αυτό.

Κατά τη διάρκεια ή μετά το πέρας του προγράμματος, πραγματοποιείται δειγματοληπτικός έλεγχος εγγράφων από τη Γραμματεία. Ο εκπαιδευόμενος θα πρέπει να είναι σε θέση να

προσκομίζει τα απαραίτητα δικαιολογητικά τα οποία πιστοποιούν τα στοιχεία που έχει δηλώσει στην αίτηση συμμετοχής (Αντίγραφο Πτυχίου, Αντίγραφο Απολυτήριου Λυκείου, Βεβαίωση Εργασιακής Εμπειρίας, Γνώση Ξένων Γλωσσών κ.τ.λ.).

Σε περίπτωση μη συμμετοχής του εκπαιδευόμενου στη διαδικασία Δειγματοληπτικού Ελέγχου Εγγράφων, εφόσον κληθεί, ή μη ύπαρξης των δικαιολογητικών αυτών, δεν χορηγείται το πιστοποιητικό σπουδών, ακόμα και αν έχει ολοκληρώσει επιτυχώς την εξ αποστάσεως εκπαιδευτική διαδικασία.

► **Αποπληρωμή του συνόλου των διδάκτρων**

Ο εκπαιδευόμενος θα πρέπει να μην έχει οικονομικής φύσεως εκκρεμότητες. Σε περίπτωση που υπάρχουν τέτοιες, το πιστοποιητικό σπουδών διατηρείται στο αρχείο της Γραμματείας, μέχρι την ενημέρωση της για τη διευθέτηση της εκκρεμότητας.

Αναλυτική περιγραφή των παραπάνω υπάρχει στον Κανονισμό Σπουδών:

<https://elearningekpa.gr/regulation>

8. ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ ΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ

Οι συγγραφείς του εκπαιδευτικού υλικού είναι μέλη ΔΕΠ του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών ή και ειδικοί εμπειρογνώμονες με ιδιαίτερη συγγραφική καταξίωση, οι οποίοι κατέχουν πολύ βασικό ρόλο στην υλοποίηση του προγράμματος.

9. ΠΩΣ ΔΙΑΜΟΡΦΩΝΕΤΑΙ Η ΥΛΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Το πρόγραμμα επαγγελματικής επιμόρφωσης και κατάρτισης περιλαμβάνει **4 θεματικές ενότητες (μαθήματα)**.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ

Εισαγωγή στην Κοινωνική Κλινική Ψυχολογία των Εξαρτήσεων

Διδακτική Ενότητα 1. Ορίζοντας την εξάρτηση

Σκοπός της πρώτης εισαγωγικής διδακτικής ενότητας είναι ο εκπαιδευόμενος να εξοικειωθεί με τις βασικές γνώσεις που αφορούν την έννοια της εξάρτησης και το εξαρτημένο άτομο. Η αποσαφήνιση εννοιών και όρων που σχετίζονται με την εξάρτηση θα λειτουργήσουν ως γνώμονας και βάση για την περαιτέρω ενασχόληση του με το αντικείμενο.

Διδακτική Ενότητα 2. Εξαρτητικές συμπεριφορές που συνδέονται με ψυχοτρόπες ουσίες και αλκοόλ

Οι ψυχοτρόπες ουσίες αποτέλεσαν την αφορμή για την ενασχόληση της παγκόσμιας επιστημονικής κοινότητας με το πρόβλημα των εξαρτήσεων. Στη παρούσα ενότητα θα παρουσιαστούν ιστορικά και επιδημιολογικά στοιχεία, καθώς και τα βασικά χαρακτηριστικά των εξαρτητικών συμπεριφορών που συνδέονται με τις ψυχοτρόπες ουσίες.

Διδακτική Ενότητα 3. Παθολογικός τζόγος - Εθισμός στο διαδίκτυο

Σκοπός της παρούσας ενότητας είναι να παρουσιαστούν δυο ιδιαίτερες μορφές συμπεριφορικού εθισμού, του παθολογικού τζόγου και του εθισμού στο διαδίκτυο, ώστε οι εκπαιδευόμενοι να κατανοήσουν τις ιδιαίτερες διαστάσεις των εξαρτητικών αυτών συμπεριφορών. Αν και ο παθολογικός τζόγος δεν αποτελεί νέα μορφή εθισμού, εντούτοις η μορφή που παίρνει μέσα από τη χρήση του διαδικτύου, του προσδίδει νέα χαρακτηριστικά που ως προβληματική συμπεριφορά μπορεί να ενταχθεί στο φάσμα συμπεριφορών και προβλημάτων ελέγχου των παρορμήσεων. Παράλληλα, θα εξεταστούν και οι υπόλοιπες μορφές εθισμού από το διαδίκτυο.

Διδακτική Ενότητα 4. Άλλες μορφές εξαρτήσεων

Σκοπός της διδακτικής ενότητας είναι να παρουσιαστούν κάποιες ειδικές μορφές εξάρτησης που τα τελευταία χρόνια έχουν κάνει έντονη την παρουσία τους στο κλινικό πεδίο. Οι Διατροφικές διαταραχές, η εξάρτηση από το σεξ και την εργασία, αλλά και η εξάρτηση από την κατανάλωση αγαθών είναι οι σημαντικότερες σύγχρονες μορφές εξαρτήσεων. Ο κλινικός κοινωνικός ψυχολόγος των εξαρτήσεων οφείλει να γνωρίζει αυτές τις μορφές, αλλά και τους αιτιολογικούς παράγοντες εμφάνισης των παραπάνω συμπεριφορών.

Διδακτική Ενότητα 5. Παράγοντες που επιδρούν στην εξάρτηση

Σκοπός της διδακτικής ενότητας είναι η κατανόηση της πολυπλοκότητας των παραγόντων που εμπλέκονται στην εμφάνιση συμπεριφορών εξάρτησης, αλλά και του πολυδιάστατου χαρακτήρα τους. Ατομικοί, οικογενειακοί και κοινωνικοί παράγοντες συνθέτουν το πεδίο της μελέτης. Θα γίνει περιγραφή και ανάλυση του μοντέλου των αιτιολογικών παραγόντων, τονίζοντας την αδυναμία μιας μονοδιάστατης προσέγγισης, ενώ θα αναλυθούν και οι έννοιες, της ευαλωτότητας και της ανθεκτικότητας, η κατανόηση των οποίων θεωρείται βασικό εργαλείο σε κάθε προσέγγιση της θεραπείας των εξαρτήσεων.

Διδακτική Ενότητα 6. Πρόληψη των εξαρτήσεων

Ένα καθοριστικό γνωστικό κεφάλαιο στο τομέα των εξαρτήσεων αποτελεί η πρόληψη. Σκοπός της ενότητας είναι να αποσαφηνιστούν οι όροι που συνθέτουν την έννοια της πρόληψης, καθώς και να παρουσιαστούν τα διαφορετικά επίπεδα πρόληψης. Συγχρόνως, θα αναφερθούμε στις αναγκαιότητες κάθε προληπτικής παρέμβασης, προκειμένου να είναι αποτελεσματική και υψηλού επιπέδου.

Ουσιοεξάρτηση και Θεραπευτικός Σχεδιασμός

Διδακτική Ενότητα 1. Ο μηχανισμός του εθισμού

Σε αυτή τη διδακτική ενότητα θα προσπαθήσουμε να ξεκαθαρίσουμε τους τρόπους που λειτουργούν οι ψυχοδραστικές ουσίες στον ανθρώπινο οργανισμό. Προκειμένου να γίνει κατανοητή αυτή η βιολογική επίδραση, θα παραθέσουμε και αναπαραστάσεις της λειτουργίας των ψυχοδραστικών ουσιών, ώστε να γίνει κατανοητή από τους εκπαιδευόμενους η διαδικασία εθισμού ως αποτέλεσμα της χρήσης ή της κατάχρησης των ψυχοτρόπων ουσιών.

Διδακτική Ενότητα 2. Ψυχοτρόπες Ουσίες: Οπιοειδή - Κατασταλτικά του κεντρικού νευρικού συστήματος - Εισπνεόμενα

Στη πρώτη από τις τρεις ενότητες που θα ασχοληθούμε με την κατηγοριοποίηση των ψυχοτρόπων ουσιών, περιλαμβάνονται τα οπιοειδή, τα κατασταλτικά του κεντρικού νευρικού συστήματος και τα εισπνεόμενα. Σκοπός αυτής της ενότητας είναι η παρουσίαση της ψυχοδραστικότητας αυτών των ουσιών, των επιπτώσεων της χρήσης και κατάχρησης τους, προκειμένου να αποκτήσουν οι εκπαιδευόμενοι εξειδικευμένες γνώσεις για τη λειτουργία τους.

Διδακτική Ενότητα 3. Ψυχοτρόπες ουσίες: Διεγερτικά του κεντρικού νευρικού συστήματος (κοκαΐνη - αμφεταμίνες) - Παραισθησιογόνα

Σε αυτή την ενότητα σκοπός είναι η εξοικείωση των εκπαιδευομένων με την ψυχοδραστικότητα των διεγερτικών του κεντρικού νευρικού συστήματος και των παραισθησιογόνων, για να μπορούν να διακρίνουν ευκολότερα τη συμπτωματολογία της χρήσης και τα αποτελέσματα της στους χρήστες αυτών των ουσιών, ενώ συγχρόνως να είναι σε θέση να αξιολογούν κατάλληλα ανάλογα περιστατικά.

Διδακτική Ενότητα 4. Ψυχοτρόπες ουσίες : Αλκοόλ - Κανναβινοειδή

Το αλκοόλ και τα κανναβινοειδή αποτελούν αντικείμενο ξεχωριστής παρουσίασης, μιας και συνιστούν ένα ιδιαίτερο και ιδιότυπο πεδίο μελέτης, όχι μόνο εξαιτίας της βλαπτικότητας τους, μα

κυρίως λόγω της λανθάνουσας κοινωνικής τους αποδοχής. Σκοπός της ενότητας δεν είναι απλά η παρουσίαση της ψυχοδραστικότητας τους, μα και η ευαισθητοποίηση των εκπαιδευόμενων σε σχέση με την βλαπτικότητα τους.

Διδακτική Ενότητα 5. Διάγνωση και Θεραπευτικός σχεδιασμός

Μέσα στους σκοπούς της παρούσας διδακτικής ενότητας συμπεριλαμβάνονται η εκπαίδευση σε επιστημονικά εργαλεία ανίχνευσης, αξιολόγησης και διάγνωσης των διαταραχών της εξάρτησης και η ανάπτυξη ικανοτήτων των εκπαιδευόμενων για το θεραπευτικό σχεδιασμό σχετικών περιπτώσεων. Η αφομοίωση των σύγχρονων αυτών τεχνικών βοηθά στην απόκτηση εφοδίων απαραίτητων στην κλινική της εξάρτησης.

Διδακτική Ενότητα 6. Μοντέλα Θεραπείας στην εξάρτηση ουσιών

Μέσα από την παρουσίαση των παραδοσιακών, αλλά και σύγχρονων μοντέλων θεραπείας, στη συγκεκριμένη διδακτική ενότητα επιδιώκεται η κατανόηση της εξέλιξης των θεραπευτικών μοντέλων και η σύνδεση τους με τις κοινωνικοοικονομικές συνθήκες, μέσα στις οποίες λειτουργούν. Σκοπός επίσης της διδακτικής ενότητας είναι η εξοικείωση του εκπαιδευόμενου με τις πιο διαδεδομένες θεραπευτικές προσεγγίσεις των εξαρτήσεων και η ανάπτυξη κριτικής οπτικής των μοντέλων αυτών.

Ψυχοθεραπευτικές Προσεγγίσεις στην Κλινική Αντιμετώπιση των Εξαρτήσεων

Διδακτική Ενότητα 1. Ατομική και Ομαδική Θεραπεία των εξαρτήσεων

Σκοπός της παρούσας ενότητας είναι η διαμόρφωση του θεραπευτικού πλαισίου που μπορεί να εφαρμοστεί στην θεραπεία των εξαρτήσεων. Περιγράφεται το εννοιολογικό πλαίσιο στο οποίο εκτυλίσσεται η διαδικασία της συμβουλευτικής και θεραπείας, ενώ προσδιορίζονται και τα χαρακτηριστικά των μορφών θεραπείας, ώστε να εξαλειφθούν παρερμηνείες στο τρόπο λειτουργίας της κάθε προσέγγισης. Συγχρόνως, θα επισημανθεί η αδυναμία προσδιορισμού ενός βέλτιστου θεραπευτικού μοντέλου, ενώ θα παρουσιαστούν και οι αρχές επιτυχημένης θεραπείας, σύμφωνα με το Παγκόσμιο Οργανισμό για τις Εξαρτήσεις, με ειδική αναφορά στη σημασία τους στη θεραπεία των εξαρτήσεων.

Διδακτική Ενότητα 2. Ψυχοδυναμική προσέγγιση και εξαρτήσεις

Η ψυχοδυναμική προσέγγιση αποτελεί μια από τις κύριες παραδόσεις στη σύγχρονη συμβουλευτική και ψυχοθεραπεία, η οποία αν και έχει τις ρίζες της στις ιδέες του Sigmund Freud, η τρέχουσα θεωρία και πρακτική έχει ξεπεράσει τις αρχικές διατυπώσεις του. Στόχος της παρούσας ενότητας είναι η εξοικείωση των εκπαιδευόμενων με τις κεντρικές θεωρητικές έννοιες της ψυχοδυναμικής προσέγγισης, αλλά κυρίως η εκπαίδευση τους στις θεραπευτικές τεχνικές που μπορούν να εφαρμοστούν στα πλαίσια μιας θεραπευτικής διαδικασίας εξαρτητικής συμπεριφοράς.

Διδακτική Ενότητα 3. Η Γνωσιακή-Συμπεριφορική προσέγγιση στη θεραπεία των εξαρτήσεων

Η Γνωσιακή-Συμπεριφορική προσέγγιση αποτελεί μία από τις πιο συχνές επιλογές στη θεραπεία των εξαρτήσεων, μιας και προσφέρει στρατηγικές αντιμετώπισης για την αλλαγή όχι μόνο των προβληματικών συμπεριφορών του ατόμου, αλλά και του τρόπου σκέψης του. Μέσω της Γνωσιακής - Συμπεριφορικής θεραπείας τα άτομα εκπαιδεύονται στο να αναγνωρίζουν τις δυσλειτουργικές σκέψεις που τους οδηγούν σε συμπεριφορές εθισμού και να τις αντικαθιστούν με σκέψεις που οδηγούν σε λειτουργικές συμπεριφορές για τους ίδιους. Στη παρούσα ενότητα οι εκπαιδευόμενοι θα εξοικειωθούν με τέτοιου τύπου τεχνικές, τις οποίες μπορεί να εφαρμόσει ο κλινικός, ώστε να βοηθήσει τον εξαρτημένο αυξάνοντας την ικανότητα του να επιλύει μόνος τα προβλήματα του.

Διδακτική Ενότητα 4. Εφαρμογές της συστημικής προσέγγισης στην αντιμετώπιση των εξαρτήσεων

Αντικείμενο της παρούσας ενότητας αποτελεί η εφαρμογή της συστημικής προσέγγισης στην αντιμετώπιση των εξαρτήσεων, μια προσέγγιση που ένταξε στο θεραπευτικό πλάνο της εξάρτησης την οικογένεια. Στόχος της ενότητας είναι η θεωρητική κατανόηση της συστημικής επιστημολογίας και οπτικής, ώστε οι εκπαιδευόμενοι, αξιοποιώντας και συνθέτοντας θεραπευτικές μεθόδους και τεχνικές, να είναι σε θέση να σχεδιάζουν ένα θεραπευτικό πλάνο ανάλογο για κάθε οικογένεια, προσαρμοσμένο στις ιδιαίτερες ανάγκες της.

Διδακτική Ενότητα 5. Η Ανθρωπιστική προσέγγιση και η θεραπεία Gestalt στη θεραπεία των εξαρτητικών συμπεριφορών

Η διδακτική αυτή ενότητα προσεγγίζει την κλινική εφαρμογή της ανθρωπιστικής προσέγγισης του Carl Rogers και της θεραπείας Gestalt στο πεδίο των εξαρτήσεων. Μέσα από την παρουσίαση των βασικών στοιχείων της θεραπευτικής σχέσης, αλλά και ευρύτερα της θεραπευτικής διαδικασίας,

όπως αυτά περιγράφηκαν από τις ψυχολογικές αυτές θεωρίες, οι εκπαιδευόμενοι θα αφομοιώσουν τις δεξιότητες που απαιτεί ο ρόλος του κοινωνικού κλινικού ψυχολόγου των εξαρτήσεων, ενώ θα εξοικειωθούν και με τις τεχνικές που μπορούν να εφαρμοστούν στην θεραπεία των εξαρτητικών συμπεριφορών.

Αντιμετωπίζοντας Ειδικά Θέματα στη Θεραπεία των Εξαρτήσεων

Διδακτική Ενότητα 1. Κινητοποιητική συνέντευξη

Στο χώρο της θεραπείας των εξαρτήσεων η δυσκολία και η άρνηση των αρχικών επαφών με άτομα σε εξάρτηση καθιστούν απαραίτητη την εφαρμογή της Κινητοποιητικής συνέντευξης. Το συγκεκριμένο εργαλείο μπορεί να λειτουργήσει, είτε ως «γέφυρα» στην ένταξη κάποιου εξαρτημένου σε θεραπευτική σχέση, είτε από μόνο του μπορεί να έχει θεραπευτική λειτουργικότητα για εξαρτημένους με έντονη άρνηση στη θεραπεία. Σκοπός της διδακτικής ενότητας είναι η εξοικείωση και η εκπαίδευση των εκπαιδευομένων στην Κινητοποιητική συνέντευξη ως βοηθητικό εργαλείο στη παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών και θεραπευτικού προσανατολισμού, τόσο για τους εξαρτημένους, όσο και για τις οικογένειες τους.

Διδακτική Ενότητα 2. Εφαρμόζοντας το Διαθεωρητικό Μοντέλο Σταδίων Αλλαγής

Στην ενότητα αυτή παρουσιάζονται τα στάδια της αλλαγής της σκέψης και στάσης του ατόμου στα αρχικά, αλλά και στα μετεγενέστερα στάδια προσέγγισης, με στόχο να κατανοηθούν από τον εκπαιδευόμενο τα βήματα που πρέπει να γίνουν μαζί με τον θεραπευόμενο προκειμένου να βγει ομαλότερα από την κατάσταση της εξάρτησης. Ειδική αναφορά γίνεται στο καθοριστικό ρόλο του οικογενειακού πλαισίου για την πραγματοποίηση της αλλαγής, με έμφαση σε τεχνικές συμβουλευτικής και αντιμετώπισης των εκάστοτε αντιστάσεων.

Διδακτική Ενότητα 3. Θεραπευτικές τεχνικές για ειδικές μορφές εξαρτήσεων

Η αντιμετώπιση των ειδικών εξαρτήσεων, κυρίως αυτών που δεν περιλαμβάνονται στις ουσιοεξαρτήσεις, παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τον κλινικό θεραπευτή. Σκοπός της ενότητας είναι να παρουσιαστούν οι θεραπευτικές τεχνικές που έχουν εφαρμοστεί σε παγκόσμιο επίπεδο σε αυτό το τόσο ιδιαίτερο και νέο θεραπευτικό πεδίο.

Διδακτική Ενότητα 4. Τεχνικές πρόληψης και αντιμετώπισης της υποτροπής

Η πρόληψη της υποτροπής αποτελεί ένα κεφαλαίωδες ζήτημα στο χώρο των εξαρτήσεων. Εξάλλου η υποτροπή του εξαρτημένου είναι κοινό πρόβλημα της διαταραχής της εξάρτησης και απασχολεί

τόσο θεραπευτές, όσο και θεραπευόμενους. Σκοπός της ενότητας είναι να προσεγγιστούν ορισμένες τεχνικές πρόληψης της υποτροπής, προκειμένου προβλεφθούν άσχημες καταστάσεις, αλλά και όταν συμβούν να μπορεί ο εξαρτημένος σε συνεργασία με τον θεραπευτή του να αναρρώσει γρήγορα από αυτή την κατάσταση.

Διδακτική Ενότητα 5. Ηθική και δεοντολογία στον τομέα των εξαρτήσεων

Σκοπό της συγκεκριμένης διδακτικής ενότητας αποτελεί η κατανόηση της σημασίας της τήρησης κανόνων δεοντολογίας από όποιους ασχολούνται με την κλινική κοινωνική ψυχολογία των εξαρτήσεων. Τόσο σε επίπεδο θεραπευτικής σχέσης, όσο και σε επίπεδο οργανωμένου θεραπευτικού πλαισίου η εφαρμογή της επαγγελματικής δεοντολογίας και η τήρηση μιας ηθικής στάσης βοηθούν το θεραπευτή να αποφύγει αρκετά ζητήματα που προκύπτουν από την εμπλοκή του σε αυτή τη θεραπευτική σχέση.